

*Neira Vilas nos xardíns
Méndez Núñez
en A Coruña.*

**BALDOMERO IGLESIAS
DOBARRIO. MERO**

Vilalba, xuño 1951.

Mestre. Cofundador de “Fuxan os Ventos”.
Cofundador e membro de “A Quenlla”. Ten
publicados, entre outros, dous libros en
colaboración con Xosé L. Rivas Cruz: *Contos
de vellos para nenos* e *Somos lenda viva*.

Pepe Neira, amigo

Baldomero Iglesias Doburrio. Mero

Chegados aos cincuenta anos das “Memorias dun neno labrego” coa relevancia e notoriedade evidentes dun libro extraordinario, ademais de recoñecer a enorme importancia que o libro tivo para nós e os da miña xeración –por nos ver nel retratados– e para Galiza –por nel colocar no mapa, coa nosa lingua e coa nosa personalidade, esta que tamén ao propio mundo enriquece,... ademais diso, quixera destacar a enorme importancia que tivo para todos os que, a posteriori, souberon apreciálo e saben que supón un fito encomiable. Pois ben, eu quero engadir que se o libro é así de bonito e de contundente, é porque foi escrito precisamente por Neira Vilas. Porque aí nese libro, confluíron moreas de circunstancias máxicas que deron como resultado este feixe de follas entrañable e cheas de afectos. Déronse cita tamén outras circunstancias que abundaron, aínda máis, nesas tesituras impredecibles das cordas sensibles que temos no interior. Coma se vibrasen por simpatía e que xuntan tamén con outras sensacións que, naquel momento, el soubo apreixar para nós, e foron por el escritas e enchéronse da nosa común paixón pola terra, polas xentes, polo noso!

Ilustración de Isaac Díaz Pardo para a primeira edición de "Memorias dun neno labrego" en Edicións do Castro.

Sei que moitos falarán da obra que cumpre anos. Serán moitos, por iso sobre todo quero aportar algúns datos do autor, que moitas veces non se din nin se coñecen e que fan deleitarse aínda máis na súa obra. Vou polo tanto, apartar de Balbino para referir algo sobre

o seu creador. E por iso, dicir que Don Xosé Neira Vilas é un gran escritor, non é dicir nada novo porque é ben sabido, anque debemos abundar que se fixo a forza de endereitar camiños que lle viñan tortos e non sen ter que dar moitas voltas no sarillo do destino e que,

despois de moito trotar por eles, de canear –como el mesmo di– tivo a ben relatar desde as súas andainas e angueiras, nas tantas follas de silencio e concentración, para evocar e facernos partícipes desa gran ilusión de facer país, coa palabra, cos trazos da terra e da paisaxe, coa voz poderosa que marca a nosa procedencia, o paraíso dunha fachenda colectiva, un orgullo natural e social co que sentirse sempre enchidos e satisfeitos. Contounos pola escrita e na propia voz –esta, a única natural, nativa, a única posible do aloumiño, a única que nos reconece posuidores de nós– cales eran os paxaros que cantaban nos espazos que habitamos os breves días, desde o nacemento deica o acordo, cales eran as árbores que enchían de verdor as imaxes e a luz deste crisol definitivo da nosa ollada, cales as pedras que erguen poderosas os muros dos abeiros e que eses si, marcan a distancia que miden os momentos. Tamén nos di cales os ríos que tecen as voltas deica o mar, facendo ribeiras, levando as follas outonizas con melodías cantareiras de amenceres soñados en calquera primavera. Cóntanos cales son as estrelas maduras na noite, e os luceiros que marcan as distancias inauditas do segredo, cales e como son as noites longas de invernia feitas frías laxes de medos e desexos, cales as cores e os recendos da luz e a primavera, do verán e da fartura, procurando cumprir tantos soños e devezos. Camiñou por camiños de seu e tamén marchou polos camiños de lonxe. Naqueles onde atopou novas imaxes para os seus ollos galegos, novas flores, novos recendos, novas paisaxes, novas falas,

novos seres. Tamén alí non esqueceu aqueles que foran os seus primeiros camiños e as referencias nativas, nadas nunha Galicia rural e esquecida entre néboas de desconsideración e miserias. Pepe Neira desde lonxe aloumiñou recordos e soubo reconfortar a tanta xente que aquí quedou. Eu fun un deles. Pepe é desa caste de persoas que camiñan mirando adiante, mais que non perden o tempo en dixomedixomes dos que sacan do amor, do falso amor, talladas de beneficio. Non, Neira coa súa escrita aliviounos as mancheas de dor en sufrimento que os aconteceres nos traían gratuítos. Non, ese non era o caso, pola mesma razón de sempre: a traizón do noso amor arreda, porque sabe que é máis forte, invencible.

De Pepe Neira, amigo, eu quixera destacar dúas características importantísimas que case nunca se din e que sempre me sorprenderon. En primeiro lugar a súa prodixiosa memoria. Sempre me pasou así, cando destecemos algún tema perdido nos acordos, e sempre quedei admirado do seu poder para reflectir escenas e momentos, para rescatalos do esquecemento. Ademais da arte natural e ben pulida para relatar, a arte de lembrar e recadar elementos imprescindibles que nos fan ver, mesmamente, os momentos diante os nosos ollos, dos que dá cumprida conta. As persoas anteriores a nós, posúen e posuían un memoriación enorme, capaz de traer á actualidade aspectos importantísimos que a nós, se nos coaron entre os dedos da evocación mentres estaban sendo tamén percibidos,... pero que non pousaban

debidamente e collían camiño de seren perdidos. Lembro, porque tamén facía o mesmo, ao Manuel María. Tamén tiña o don de colocar imaxes e persoas –coma se tiñese diante a fotografía– dalgunha reunión acontecida xa na noite dos tempos, lembrando tamén as súas verbas, as características envolventes dos momentos con tal perfección que eu, mesmo non daba creto. Sabía a data exacta quen eran, o lugar, os participantes, o tempo que facía, de onde viñan,... todos os datos. Sentíame –diante desas persoas– un tanto acomplegado coa miña pobre e fugaz memoria que, constantemente, tiña e ten que preguntar e acudir a eles e ás fontes onde prevalecen, para saír das miñas tantas dúbidas. Pensei moitas veces se os que viñemos atrás deles, tivemos quizais unha memoria menos densa e máis volátil. É posible que eles sexan máis fortes para fixar detalles que logo reforzan o acordo, son dunha xeración que gardaban máis ca nós no disco duro da memoria persoal. E Pepe Neira tamén ten ese gran memoriación, un deses de acomplegar,... ás veces fala de tantas cousas e tantos recordos pero con tal madurez de datos, con tanta mesura e excelencia que eu quedo pampo coa tal precisión, pois semella ter diante aquilo que con luxo de detalles describe.

Outra das partes ou artes importantes de Neira Vilas, eu considéroa moi importante, é a capacidade que ten para facer pasar ben os comúns momentos ás persoas que acompaña. Non só cando son actos públicos ou literarios, actos de certo rigor, non, non,... fallo cando na distancia curta toma-

Xosé Neira Vilas e Anisia Miranda en Sargadelos, con Reimúndez Portela, Díaz Pardo e as súas esposas (1976).

Ilustración de Isaac Díaz Pardo para a primeira edición de "Memorias dun neno labrego" en Edicións do Castro.

mos un descanso, collemos vagar para tomar un refresco, ou un doce –é moi larpeiro– ou xantamos e tomamos xuntos unha gaseosa –por dicir algo. É aí onde Pepe se volve captador das nosas atencións e dos nosos risos. Gústalle facer rir e caer na ledicia do encontro. Porque é un gran contador de anécdotas, relatos e contos, sobre todo de chistes. Eu non sei cantos sabe, pero son moitos. E ademais renova frecuentemente o repertorio. Cando pasan uns días xa sabe máis e de temas moito máis diversos. Con el as sobremesas son sempre ledas e enxeñosas. Ten tamén esa arte especial, que non todos teñen, de contalos ben, no momento oportuno e coas verbas exactas,... gústalle deixar sempre algún tempo para saborealos e para que a imaxinación de quen escoita percorra as fantasías. Así

consigue levarnos por onde quere para logo dar volta e sorprenden cun final inesperado. Canta, conta e ri, rimos todos e el de novo, porque se sente compracido da graza que o conto ten en si. E tamén ri do riso que provoca en todos nós. Ese riso espontáneo e sorprendido. Sabe moitos chistes e moi agudos,... sabe contalos e moi ben. Nalgúns deles ponlles nome aos personaxes ou mesmo localízaos en lugares coñecidos por todos. E por riba fainos pasar momentos inesquecibles. Despois cando queremos contalos nós,... sempre botamos en falta aquela estrutura precisa que el empregou e que, no noso caso, estraga dalgún xeito a versión orixinal que el conta. E aí onde temos que ir de volta a Neira e preguntarlle como dicía, como acababa o chiste nomeándolle o tema e que falaba de tal sitio

e de tal acontecemento. Pepe fai acordos, e volve a relatar coa súa precisión exacta. Nós intentamos gravar e lembrar para despois dar conta tamén coa mesma graza, pero –sabemos de antemán– que con moita menos arte.

Destas dúas calidades persoais, que destaquei, e doutras máis, propias xa da arte literaria do autor das “Memorias dun neno labrego”, procede a obra que hoxe é merecente da homenaxe que lle tributamos. Sabendo que no autor conflúen tantas e tantas circunstancias máxicas que deron como resultado este libro entrañable e cheo de afectos e que demostran a enorme valía do autor. Tamén así se demostra noutros tantos libros, tamén por el escritos, e cheos da nosa común paixón pola terra, polas xentes, polo noso!